

IHMISOIKEUSKESKUS
MÄNNISKORÄTTSCENTRET
HUMAN RIGHTS CENTRE

IHMISOIKEUSKESKUS

Toimintasuunnitelma 2022

**IHMISOIKEUSKESKUS
TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 2022**

Hyväksytty Ihmisoikeusvaltuuskunnan kokouksessa 20.12.2021

Johdanto	4
Nuoret asiantuntijat ja kansainvälinen ihmisoikeusvaikuttajien vierailuohjelma	4
Suomen kansallinen ihmisoikeusinstituutio 10 vuotta (2012-2022)	5
Ihmisoikeuskeskuksen toiminnan päälinjat	5
Vuoden 2022 toimintasuunnitelma	6
1. Perus- ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen seuranta ja edistäminen	6
Tietopohja perus- ja ihmisoikeuksien tilasta Suomessa	6
Uusien perus- ja ihmisoikeusteemojen kartoittaminen	6
Ihmisoikeussopimusten ja oikeusvaltiota koskevien normien täytäntöönpanon seuranta	6
Määräaikaisraportointi kansainvälisille sopimusvalvontaelimille	7
Oikeusvaltioperiaatteen toteutuminen ja vahvistaminen	7
Perus ja ihmisoikeuksien yleinen edistäminen	7
Koulutus perus- ja ihmisoikeuksista ja oikeusvaltioperiaatteesta	8
Yhteistyö perus- ja ihmisoikeustutkimusta tekevien tutkimuslaitosten ja tutkijoiden kanssa	8
2. Viestintä ja vaikuttamistyö	9
3. Vammaisten henkilöiden ja ikääntyvien oikeuksien seuranta ja edistäminen	10
YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitteiden toteutumisen ja ikääntyneitä koskevan kansainvälinen sääntelyn kehittymisen seuranta ja edistäminen	10
Oikeudellisen näkökulman vahvistaminen	10
Osallisuuden vahvistaminen	10
Vammaistutkimuksen ja ikääntyvien oikeuksien tietopohjan vahvistaminen ja seuranta	11
Vammaisten henkilöiden koulutustason ja työelämäosallisuuden parantaminen	11
4. Ihmisoikeusvaluuskunnan toiminta ja muu yhteistyö	12
5. Osallistuminen kansainväliseen ja eurooppalaiseen yhteistyöhön	13

Johdanto

Ihmisoikeuskeskuksen talous- ja toimintasuunnitelmassa (TTS) vuosille 2022-2025, joka on hyväksytty eduskunnan kansliatoimikunnassa, kuvataan toimintaympäristön muutosta ja siitä aiheutuvaa tarvetta kehittää Ihmisoikeuskeskuksen toimintaa ja toimintatapoja. Toimintaympäristön muutoksessa nostetaan esiin mm. nopea teknologinen ja yhteiskunnallinen kehitys, perus- ja ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioon kohdistuvat haasteet ja Covid19 pandemian vaikutukset. Perus- ja ihmisoikeustoimijoiden itsenäisyys ja riippumattomuus, toimivaltuuksien selkeys, saavutettavuus ja tehokkuus käyttäjän näkökulmasta ja resurssit nostetaan esiin tärkeinä oikeusvaltion toteutumisen takeena. Viestinnän ja vaikuttamisen vahvistaminen on Ihmisoikeuskeskuksen keskeisin kehittämiskohde.

Ihmisoikeuskeskuksen vuoden 2022 talousarvion toiminnan kulut ovat yhteensä 997 000 euroa. Henkilöstökulut ovat 775 930 euroa ja palvelujen ostot ja muut kulut 221 070 euroa. Henkilöstökulut ovat samaa tasoa kuin vuoden 2021 talousarviossa, mutta palvelujen ostoihin saatiin noin 40 000 euron korotus, joka kohdistuu pääasiassa asiantuntija- ja tutkimuspalveluihin ja käännös- ja tulkkipalveluihin.

Ihmisoikeuskeskuksessa on vuonna 2022 pyydyviä virkoja seitsemän (johtaja, viisi asiantuntijaa ja hallintoassistentti) ja kaksi määräaikaista nuoremman asiantuntijan virkasuhdetta. Ihmisoikeuskeskus on hallinnollisesti osa eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaa mutta toiminnallisesti itsenäinen ja riippumaton. Ihmisoikeuskeskuksen toimitilat sijaitsevat eduskunnan C- ja D-taloissa. Tiloissa on työpisteet yhdeksälle henkilölle. Ihmisoikeuskeskus saa toimitilat, laitteet sekä osan palveluista eduskunnalta ja oikeusasiamiehen kanslialta.

Nuoret asiantuntijat ja kansainvälinen ihmisoikeusvaikuttajien vierailuohjelma

Vuonna 2022 käynnistetään ”Nuorten asiantuntijoiden ohjelma”, jossa kaksi nuorta henkilöä tulee 18 kk kestävään virkasuhteeseen osallistumaan keskuksen toimintaan ja kehittämään omaa perus- ja ihmisoikeusosaamistaan. Ohjelman sisältöä kehitetään yhdessä valittujen nuorten kanssa. Ohjelmalla pyritään lisäämään nuorten näkökulmaa keskuksen toiminnassa. Perus- ja ihmisoikeusosaamisen lisäksi ohjelmassa painotetaan vammaisten henkilöiden oikeuksia ja viestintää. Ihmisoikeusvaltuuskunnan jäseniä voidaan ottaa mukaan ohjelman suunnitteluun ja toteutukseen ohjausryhmänä ja mentoreina.

”Ihmisoikeusvaikuttajan vierailuohjelmaa” jatketaan, mikäli pandemiatilanne sen sallii. Ohjelmaan voidaan kutsua vuosittain jonkin kansallisen ihmisoikeusinstituution virassa oleva tai entinen kokenut asiantuntija tutustumaan Suomen perus- ja ihmisoikeustyöhön, jakamaan kokemuksia ja kehittämään toimintaa yhdessä Ihmisoikeuskeskuksen kanssa. Vierailun kesto voi vaihdella viikoista pariin kuukauteen.

Vuonna 2021 Ihmisoikeuskeskuksessa oli vierailijana Kroatian entinen oikeusasiamies Lora Vidovic. Pandemian takia ohjelmaa ei pystytty järjestämään suunnitellusti, mutta Vidovic tapasi Suomessa ollessaan joitakin perus- ja ihmisoikeustoimijoita, osallistui keskuksen kokouksiin ja suunnitteluun sekä valtuuskunnan kokoukseen.

Suomen kansallinen ihmisoikeusinstituutio 10 vuotta (2012-2022)

Vuonna 2022 juhlistetaan Ihmisoikeuskeskuksen, Ihmisoikeusvaltuuskunnan ja Suomen kansallisen ihmisoikeusinstituution 10-vuotisjuhlaa järjestämällä ajankohtaisia perus- ja ihmisoikeusaiheisia sekä oikeusvaltioperiaatetta käsitteleviä tilaisuuksia sekä Helsingissä että muualla maassa.

Ihmisoikeuskeskuksen selvitys kansallisista perus- ja ihmisoikeustoimijoista julkaistaan kansallisen ihmisoikeusinstituution 10-vuotisjuhlan alla. Selvityksessä on tuotettu kokonaisvaltaisesta näkökulmasta tietoa Suomen perus- ja ihmisoikeusrakenteista. Tavoitteena on, että selvitystä ja sen suosituksia voidaan hyödyntää mahdollisissa tulevaisuuden uudistamiseen tähtäävissä hankkeissa, ja että se tukee perus- ja ihmisoikeustoimijoiden omaa toimintaa ja yhteistyön kehittämistä sekä yleistä oikeustietoisuutta.

Kansallisen selvityksen kanssa samaan aikaan julkaistaan myös Lora Vidovicin Ihmisoikeuskeskuksen toimeksiannosta laatima selvitys, jossa tarkastellaan muutamien Euroopan maiden ihmisoikeusrakenteita ja kansallisia ihmisoikeusinstituutioita ja muita ihmisoikeustoimijoita koskevia kansainvälisiä ja eurooppalaisia standardeja. Selvitykset täydentävät toisiaan. Ihmisoikeuskeskus tulee hyödyntämään selvityksiä omassa toiminnassaan, muun muassa lausunnoissaan, aloitteissaan sekä kansainvälisessä ja kansallisessa yhteistyössään.

Ihmisoikeuskeskuksen toiminnan päälinjat

Ihmisoikeuskeskus on hallituksesta riippumaton ja itsenäinen laaja-alainen perus- ja ihmisoikeustoimija, jolla on sen tehtäviin nähden riittävät toimivaltuudet YK:n Pariisin periaatteiden edellyttämällä tavalla. Ihmisoikeuskeskus, sen valtuuskunta ja eduskunnan oikeusasiamies muodostavat kokonaisuutena Suomen kansallisen ihmisoikeusinstituution.

Ihmisoikeuskeskuksen kaikessa toiminnassa pyritään vaikuttavuuteen ja perus- ja ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kokonaisvaltaiseen ja tasapuoliseen käsittelyyn luotettavan tiedon pohjalta. Sen lakisääteiset tehtävät seurata ja edistää kaikkia perus- ja ihmisoikeuksia antavat vahvan pohjan ja tarvittavan joustavuuden toiminnan suuntaamiseen ja kehittämiseen kulloisenkin tilanteen mukaan.

Ihmisoikeuskeskuksen toiminnan päälinjat ovat

- perus- ja ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen yleinen seuranta, edistäminen ja vahvistaminen
- viestintä ja vaikuttaminen perus- ja ihmisoikeuskysymyksissä
- vammaisten henkilöiden ja ikääntyneiden oikeuksien toteutumisen seuranta ja edistäminen
- Ihmisoikeusvaltuuskunnan toiminta ja perus- ja ihmisoikeustoimijoiden välisen yhteistyön kehittäminen, myös paikallisia aluetasolla
- Kansainvälinen ja eurooppalainen perus- ja ihmisoikeuksiin sekä oikeusvaltiokysymyksiin liittyvä yhteistyö

Vuoden 2022 toimintasuunnitelma

1. Perus- ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen seuranta ja edistäminen

Tietopohja perus- ja ihmisoikeuksien tilasta Suomessa

- Kehitetään ja ylläpidetään mahdollisimman kattavaa ja ajantasaista omaa tietopohjaa perus- ja ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion tilasta Suomessa. Teemoiksi on valittu: ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden oikeudet erityisinä painopisteinä, lasten ja nuorten oikeudet, alkuperäiskansa saamelaiset, kielelliset oikeudet, ulkomaalaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeudet, naisiin kohdistuva väkivalta, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, ihmisoikeuskoulutus, oikeusvaltioperiaate sekä yritysten ihmisoikeusvastuu. Teemoja voidaan lisätä tai poistaa tarpeen mukaan.
- Kehitetään seurannan työprosesseja ja raportointia. Julkaistaan ensimmäinen raportti keskuksen oman arvioinnin ja raportoinnin alustatyökalua (LEMPI) hyödyntäen.
- Toimitaan asiantuntijoina Valtioneuvoston PIO-toimintaohjelman perus- ihmisoikeusindikaattoreiden hyödyntämistä kehittävänä alatyöryhmän kanssa.

Uusien perus- ja ihmisoikeusteemojen kartoittaminen

- Kartoitetaan ja seurataan nousevia perus- ja ihmisoikeusteemoja. Näitä ovat tällä hetkellä mm. ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen sekä keinoälyn, algoritmien ja digitalisaation vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Ihmisoikeussopimusten ja oikeusvaltiota koskevien normien täytäntönpänon seuranta

- Seurataan ja jaetaan tietoa kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista ja oikeusvaltiota koskevista sopimuksista ja mekanismeista, sopimusvalvontaelinten yleiskommenteista ja Suomea koskevista suosituksista ja kantelu/valitusratkaisuisista.
- Seurataan ja jaetaan tietoa erityisesti Euroopan Neuvoston yleissopimuksesta ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (EIS) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) ratkaisukäytännöstä.

- Edistetään aktiivisesti Suomen saamien suositusten sekä kantelu- ja valitusratkaisujen täytäntöönpanoa ja vaikuttavuutta osana Suomen ihmisoikeus- ja oikeusvaltiouudistusta mm. kiinnittämällä kansallisten täytäntöönpanoviranomaisten ja kansainvälisten valvontaviranomaisten huomiota ongelmakohtiin kansallisessa täytäntöönpanossa.

Määräaikaisraportointi kansainvälisille sopimusvalvontaelimille

- Osallistutaan ajankohtaisiin YK:n ja Euroopan neuvoston määräaikaisraportointiprosesseihin ja tiedotetaan Suomen niistä saamista suosituksista. Vuonna 2022:
 - Suomi on neljännen kerran YK:n ihmisoikeusneuvoston määräaikaisessa vertaistarkastelussa (UPR).
 - Hallituksen raportit YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (CRC) ja kaikinainen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen (CEDAW) täytäntöönpanosta ovat komiteoiden käsittelyssä.

Oikeusvaltioperiaatteen toteutuminen ja vahvistaminen

- Vahvistetaan oikeusvaltionäkökulmaa ja sen kiinteää yhteyttä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen sekä kotimaassa että eurooppalaisessa ja globaalissa yhteistyössä.
- Euroopan kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden verkosto (ENNHRI) koostaa 2022 alkuvuodesta jo kolmannen NHRI-raportin Euroopan komission oikeusvaltiotarkasteluun. Ihmisoikeuskeskus kirjoittaa jälleen Suomea koskevan kansallisen ihmisoikeusinstituution osuuden. Ensimmäistä kertaa raporttiin tulee myös suosituksia jäsenmaille.
- Kehitetään yhteistyötä kotimaisten oikeusvaltiotoimijoiden kanssa. Tiivistetään yhteyksiä tuomioistuinlaitokseen, tuomioistuinvirastoon, syyttäjälaitokseen, oikeushallintoon ja oikeusalan järjestöihin. Tehdään yhteistyötä uuden Oikeusvaltiokeskuksen kanssa vaihtamalla tietoja, järjestämällä yhteistä koulutusta, seminaareja ja vierailuja ja osallistumalla sen asiantuntijaverkoston ja ohjausryhmän toimintaan.

Perus ja ihmisoikeuksien yleinen edistäminen

- Annetaan lausuntoja ja tehdään aloitteita perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta lainvalmistelussa ja osallistutaan asiantuntijana erilaisiin valmisteleviin työryhmiin ja hankkeisiin. Kiinnitetään huomiota erityisesti rakenteellisiin ja poikkileikkaaviin esteisiin perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa.

Koulutus perus- ja ihmisoikeuksista ja oikeusvaltioperiaatteesta

- Jatketaan Ihmisoikeuskeskuksen perus- ja ihmisoikeuksia ja oikeusvaltiota käsittelevän luentosarjan päivittämistä ja uusien teemakoulutusten tuottamista. Vuoden 2022 aikana tehdään koulutusaineistoa oikeussuojan keinoista hyödyntäen myös tehtyä PIO-toimijaselvitystä.
- Jatketaan koulutusta oikeusvaltioperiaatteesta ja perus- ja ihmisoikeuksista mm. yhteistyössä Elša ry:n (European law students association) kanssa. Suunnitellaan ja toteutetaan koulutusta erityisesti nuoria kiinnostavista ja koskettavista aiheista osana nuorten asiantuntijoiden ohjelmaa.
- Ikääntyneiden oikeuksien edistämiseksi tehdään yhteistyötä kehittämällä koulutussisältöjä, järjestämällä koulutuksia keskeisille toimijoille ja tarjoamalla koulutussisältöjä verkossa. Koulutushanke ikääntyneiden itsemääräämisoikeudesta ympärivuorokautisissa asumispalveluissa käynnistettiin keväällä 2021 asiaa koskevan selvityksen perusteella. Koulutusta ja selvityksen hyödyntämistä vaikuttamistyössä jatketaan vuonna 2022.
- Itsemääräämisoikeuden vahvistamisesta erityisesti kehitysvammaisten asumispalveluissa julkaistiin vuonna 2021 itsearviointityökalu yhteishankkeessa eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa. Vuoden 2022 aikana työkalua pyritään saamaan laajalti käyttöön.

Yhteistyö perus- ja ihmisoikeustutkimusta tekevien tutkimuslaitosten ja tutkijoiden kanssa

- Tehdään yhteistyötä perus- ja ihmisoikeustutkimusta ja oikeusvaltiotutkimusta tekevien tutkimuslaitosten ja tutkijoiden kanssa. Osallistutaan tutkimushankkeiden ohjaus- ja sidosryhmiin, osallistutaan seminaareihin ja kuulemisiin ja hyödynnetään tutkimustuloksia omassa toiminnassa. Esimerkkinä mainittakoon SILE-tutkimushanke, jossa selvitetään ja kehitetään ns. hiljaisten toimijoiden osallistamista lainsäädäntöprosesseissa ja lainsäädännön vaikutuksia hiljaisiin toimijoihin.

2. Viestintä ja vaikuttamistyö

- Vahvistetaan keskuksen viestintää ja vaikuttamistyötä kohdistamalla siihen tarvittavat henkilöstöresurssit. Perustetaan viestinnän ja vaikuttamistyön tiimi johdon ja asiantuntijoiden tueksi. Otetaan viestinnän ja vaikuttamistyön suunnittelu mukaan kaikkeen toimintaan alusta alkaen. Kartoitetaan ja kehitetään tarpeen mukaan henkilöstön viestintätaitoja ja osaamista.
- Lisätään yleistä perus- ja ihmisoikeustietoisuutta tiedottamalla ja viestimällä perus- ja ihmisoikeuskysymyksistä monikanavaisesti ja ymmärrettävästi. Parannetaan viestinnän saavutettavuutta ja ymmärrettävyyttä.
- Hyödynnetään vuoden alkupuolella julkaistavaa Ihmisoikeuskeskuksen selvitystä Suomen kansallisista perus- ja ihmisoikeustoimijoista niiden tunnettavuuden ja oikeustietoisuuden lisäämisessä.
- Osallistutaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja dialogiin. Kehitetään henkilöstön ja johdon dialogitaitoja mm. Erätauko-metodilla.
- Kehitetään kohdennettua viestintää keskeisille sidosryhmille. Uutena kohderyhmänä ovat nuoret. Hyödynnetään keskuksen sijaintia tarjoamalla tietoa eduskunnalle.

3. Vammaisten henkilöiden ja ikääntyvien oikeuksien seuranta ja edistäminen

Suomen kansalliselle ihmisoikeusinstituutiolle (IOK, IOV ja EOA yhdessä) on säädetty kunkin lakisääteisten tehtävien mukaisesti edistää, suojella ja seurata YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen täytäntöönpanoa.

Ihmisoikeuskeskuksessa alkoi keväällä 2019 työ ikääntyneiden henkilöiden oikeuksien edistämiseksi omana painopistealueenaan.

Vaikka kansainvälinen sopimus pohja ja kansallinen lainsäädäntö ovat osittain erillisiä, on myös paljon yhteistä. Pyritään näiden tehtävien hoidossa hyödyntämään entistä enemmän synergiaetuja ja yhteistyötä.

YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitteiden toteutumisen ja ikääntyneitä koskevan kansainvälinen sääntelyn kehittymisen seuranta ja edistäminen

- Lisätään tietoisuutta YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitteista viranomaisille ja laajalle kohdeyleisölle tehostamalla yleistä ja kohdennettua viestintää.
- Osallistutaan YK:n Open-ended Working Group in Ageing (OEWG) -työryhmän vuosittaiseen kokoukseen. Jatketaan yhteistyötä YK:n ikääntyvien oikeuksien asiantuntijan Claudia Mahlerin kanssa. Osallistutaan ihmisoikeusneuvoston istuntoon, jossa Suomea koskevaa maara-porttia käsitellään syksyllä 2022 ja tiedotetaan ja viestitään raportista ja Suomen saamista suosituksista.

Oikeudellisen näkökulman vahvistaminen

- Lisätään tietoisuutta vammaisten henkilöiden ja ikääntyvien itsemääräämisoikeutta vahvistavista käytänteistä tiedottamalla ja tukemalla asumispalveluyksiköitä itsemääräämisoikeuden vahvistamisessa.
- Vahvistetaan lainsäädännön ja muun sääntelyn perus- ja ihmisoikeuksien mukaisuutta ja tehdään aloitteita ja lausuntoja niiden kehittämiseksi. Osallistutaan asiantuntijana mm. asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuden vahvistamisen seurantaryhmään.
- Arvioidaan hoiva-alan yritys vastuusta tehdyn selvityksen pohjalta vaihtoehtoja jatkotoimenpiteille.

Osallisuuden vahvistaminen

- Seurataan ja edistetään vammaisten henkilöiden täysimääräistä osallistamista heitä koskevassa päätöksenteossa. Kehitetään uusia osallistamistapoja ja kuullaan vammaisia henkilöitä vammaisten henkilöiden oikeuksiin liittyvissä asioissa yhteistyössä vammaisten ihmisoikeuskomitean (VIOK) kanssa.
- Osallistetaan VIOK:aa Ihmisoikeuskeskuksen ja oikeusasiamiehen toimintaan ja kytketään komitean työ tiiviimmin ihmisoikeusvaltuuskunnan toimintaan.

- Vahvistetaan ikääntyneiden osallisuuden edistämistä viranomaistoiminnassa ja tehdään yhteistyötä järjestöjen ja vanhusneuvostojen kanssa. Kirjoitetaan selvitys osallisuudesta ihmisoikeusnäkökulmasta.
- Jatketaan vanhusneuvostohanketta keväällä 2021 julkaistun raportin pohjalta ja hyödynnetään sitä vaikuttamistyössä ja viestinnässä eri tavoin. Tehdään juttusarja vanhusneuvoistoista ja niissä vaikuttavista henkilöistä eri puolilta Suomea.
- Edistetään viranomaisten toimenpiteitä osallistamiskäytänteiden vakiinnuttamiseksi kansallisella tasolla ja erityisesti uusilla hyvinvointialueilla tukemalla niihin perustettavien vammais- ja vanhusneuvostojen toimintaa.
- Käynnistetään yhteistyö vanhusasiavaltuutetun kanssa ja kutsutaan Ihmisoikeusvaltuuskunnan jäseneksi.

Vammaistutkimuksen ja ikääntyvien oikeuksien tietopohjan vahvistaminen ja seuranta

- Edistetään YK:n vammaisyleissopimuksen tarpeisiin vastaavaa vammaistutkimusta ja tiedonkeruuta. Kehitetään ja toteutetaan omaa vammaisten oikeuksien seurantatyötä ja analysoidaan seurannassa kerättyä tietoa. Tehdään tarvittaessa omia selvityksiä. Toteutetaan kyselytutkimus vammaisten henkilöiden oikeus- suoja-keinojen käytöstä yhteistyössä mm. Tampereen yliopiston kanssa.
- Seurataan ja vahvistetaan ikääntyneiden oikeuksien toteutumista, saatavuutta ja laatua vanhuspalveluissa. Tehdään kysely ikääntyneille hoivapalvelujen asiakkaille.

- Edistetään ikäihmisten oikeuksiin liittyvää oikeusperustaista keskustelua, tutkimusta ja tutkimustiedon hyödyntämistä tekemällä yhteistyötä eri tutkimuslaitosten ja tutkijoiden kanssa. Osallistutaan mm. ikääntyneiden pääsyä oikeuksiin tutkivaan hankkeeseen, jossa ovat mukana KRIMO, Itä-Suomen yliopisto ja Tampereen yliopisto sekä Itä-Suomen yliopiston SOLDEX-hankkeen ohjausryhmään. Hankkeessa tutkitaan vanhuusiän syrjäytymistä kotihoidossa.
- Huomioidaan vammaisten henkilöiden ja ikääntyneiden oikeuksien seurannassa ja edistämässä ihmisten moninaisuus, esim. vähemmistöryhmät, saamelaiset, romanit, vieraskieliset ja maahanmuuttajat ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt.

Vammaisten henkilöiden koulutustason ja työelämäosallisuuden parantaminen

- Käännätetään CRPD-komitean yleiskommentti vammaisten henkilöiden oikeudesta työhön ja työllistymiseen kansalliskielille ja viestitään siitä relevanteille kohderyhmille.
- Osallistutaan vammaisten henkilöiden koulutukseen ja työelämään liittyvään keskusteluun ja vaikutetaan niissä esiintyvien ongelmien ratkaisemiseksi yhdessä muiden viranomais- ja järjestötoimijoiden kanssa.

4. Ihmisoikeusvaltuuskunnan toiminta ja muu yhteistyö

- Kehitetään Ihmisoikeusvaltuuskunnan työtä entistä osallistavammaksi, keskus-televammaksi ja vaikuttavammaksi ja tuetaan sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Esitellään Ihmisoikeuskeskuksen toimintasuunnitelma ja toimintakertomus valtuuskunnalle sen kommentoitavaksi ja päätettäväksi.
- Taustoitetaan ja valmistellaan Ihmisoikeusvaltuuskunnan hyväksyttäväksi perusteltuja kannanottoja ajankohtaisiin perus- ja ihmisoikeuskysymyksiin.
- Valmistaudutaan vaikuttamaan oikeusvaltion vahvistamiseen ja perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseen ja toteutumiseen kevään 2023 eduskuntavaalien ja sitä seuraavien hallitusohjelmaneuvottelujen aikana tarjoamalla ajantasaista tutkimukseen perustuvaa tietoa ja suosituksia oikea-aikaisesti.
- Tehdään suunnitelmallista yhteistyötä perus- ja ihmisoikeuksien seuraamiseksi ja edistämiseksi kotimaassa huomioiden myös alueellinen taso ja paikallistaso. Tehdään kattava sidosryhmäanalyysi, jonka avulla voidaan entisestään kehittää ja suunnitella tuloksellista sidosryhmäyhteistyötä.
- Hyödynnetään vuoden alkupuolella julkaistavaa Ihmisoikeuskeskuksen selvitystä Suomen kansallisista perus- ja ihmisoikeustoimijoista niiden keskinäisen yhteistyön kehittämisessä.
- Tehdään yhteistyötä Kriisinhallintakeskuksen ja rauhaa ja turvallisuutta edistävien järjestöjen kanssa kriisinhallinnan ihmisoikeus- ja oikeusvaltiokysymyksissä ja kehitystoimijoiden kanssa kestävä kehityksen ja Agenda 2030 toimeenpanon ja kansallisen toimeenpanosuunnitelman seuraamisessa.

5. Osallistuminen kansainväliseen ja eurooppalaiseen yhteistyöhön

- Ihmisoikeuskeskus edustaa pääsääntöisesti Suomen kansallista ihmisoikeusinstituutiota kansainvälisessä ja eurooppalaisessa yhteistyössä ja kansainvälisillä foorumeilla. Suomen kansallisella instituutiolla on GANHRI:n (kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden globaaliverkoston) ja YK:n myöntämä korkein A-status, joka antaa Suomen kansalliselle ihmisoikeusinstituutiolle osallistumis- ja puheoikeudet YK:n ihmisoikeusneuvostossa.
- Suomen vuoden 2022 alkava jäsenyys YK:n ihmisoikeusneuvostossa on tärkeä paikka vaikuttaa kansainväliseen ihmisoikeuspolitiikkaan. Ihmisoikeuskeskus osallistuu myös aktiivisesti ihmisoikeusneuvoston toimintaan kansallisen ihmisoikeusinstituution edustajana.
- Maaliskuusta 2022 alkaen Ihmisoikeuskeskuksen johtaja toimii 3-vuotiskauden ENNHRI:n hallituksen puheenjohtajana ja GANHRI:n hallituksen jäsenenä. Puheenjohtaja vastaa verkoston strategisesta johtamisesta ja toimii verkoston pääasiallisena edustajana kansainvälisillä ja eurooppalaisilla foorumeilla.
- Ihmisoikeuskeskuksen asiantuntija johtaa ENNHRI:n oikeudellista työryhmää, jossa jäseninstituutiot vaihtavat kokemuksia ja edistävät osaamistaan oikeudellisissa kysymyksissä ja jonka puitteissa osallistutaan mm. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja ihmisoikeusjärjestelmän kehittämiseen osallistumalla työryhmiin ja toimittamalla Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle vertailevaa tietoa sivuväliintulojen muodossa merkittävässä ajankohtaisissa valituksissa.
- Ihmisoikeuskeskus on aktiivinen ikään-tyneitä ja vammaisia henkilöitä sekä yritysten ihmisoikeusvastuuta koskevissa ENNHRI:n työryhmissä ja seuraa myös maahanmuuttoa, ilmasto- ja ympäristökysymyksiin sekä perus- ja ihmisoikeusviestintään keskittyvien työryhmien työtä.
- Ihmisoikeuskeskus jatkaa myös alueellista ja kahdenvälistä yhteistyötä muiden kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden kanssa ja edistää mm. pohjoismaista yhteistyötä saamelaiden rajat ylittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi.
- Ihmisoikeuskeskus jatkaa hyvää ja tuloksellista yhteistyötä EU:n perusoikeusviraston kanssa perusoikeusulottuvuuden ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistamiseksi ja EU:n perusoikeuskirjan soveltamisen edistämiseksi kansallisesti.
- Ihmisoikeuskeskus tekee yhteistyötä EU:n, Euroopan neuvoston, YK:n ja ETYJ:n ihmisoikeuksia ja oikeusvaltiota käsittelevien toimielinten kanssa sekä kahdenkeskisesti että ENNHRI:n ja GANHRI:n toiminnan kautta.

IHMISOIKEUSKESKUS
MÄNNISKORÄTTSCENTRET
HUMAN RIGHTS CENTRE

00102 Eduskunta, Helsinki
www.ihmisoikeuskeskus.fi

00102 Riksdagen, Helsingfors
www.manniskorattscentret.fi